

Lázár Gábor Gyerekként

Gyerekkori képem ez. Ez a kép volt az útlevelemben. Miután a szüleim 1924-ben összeházasodtak, édesapám egy másik nagybirtokon volt gazdatiszt, majd az 1925-ös évben Hajdúnánásra költöztek. Hajdúnánáson kibérelt édesapám egy városi szállodát és vendéglőt, 'Bocskay Vendéglő és Szálloda' volt a neve, azzal foglalkozott. Én is, a testvérbátyám is Hajdúnánáson születünk. A testvérbátyám [Lázár István] 1925-ben, én 1929-ben. Édesapám szigorú volt, szóval volt családi fegyelem. Fegyelem volt a házban. Őszintén megmondom, hogy mikor az öreg otthon volt, akkor mukkanni nem lehetett. Amikor kilépett, akkor aztán éltük a világunkat. Édesanyám nagyon jó asszony volt, nagyon szeretett. Az biztos, hogy én édesanyámhoz ragaszkodtam mindig inkább, ő is hozzám. Drága édesanya volt, nagyon szeretett engem. De mit mondjak? Felneveltek, embert csináltak belőlünk. Hajdúnánásról körülbelül 1930-ban átköltöztünk Debrecenbe. Ott is vendéglője volt édesapámnak, 'Kossuth Vendéglő és Szálloda', arra már én emlékszem mint kicsi gyermek. A debreceni nagyállomás előtti téren volt a vendéglő és szálloda. És Debrecenben voltunk, azt

hiszem, vagy három évig, de édesapámat a honvág hazahozta. A szülei itt éltek, és hazacsalták édesapámat. Rábeszítették, hogy vegyen egy kis birtokot Szatmár mellett egy községben, Vetésen. Így 1933-34-ben -- körülbelül négy éves voltam -- átjöttünk ide, Romániába, de útlevéllel. Vetésen laktunk [Szatmárnémetitől 10 km-re, nyugatra], volt húsz hektár földünk, voltak szarvasmarhák, lovak voltak, disznók voltak, majorság volt. A tanyánkon éltem ötéves koromig. De mi történt? Az történt, hogy egy keveset laktunk Szatmárnémetiben is, de nem sokáig, vagy egy évig, mert egy nap a szüleim kaptak a Sziguráncán [Hivatalos nevén románul Siguranta Generala a Statului, Állami Általános Biztonság. -- A szerk.] -- ez volt a régi román Szekuritáté -- keresztül egy felszólítást, hogy huszonnégy órán belül hagyják el az országot. Valami feljelentés is szerepet játszott abban a dologban, én azt mondom, mert ugye honnan tudta a Sziguránca, hogy az édesapám ki volt. És ez volt a vád, hogy városparancsnok volt Găesti-en [az I. világháború idején]. Valaki felismerte, és feljelentette. Újságcikket is jelentettek meg akkor, hogy az osztrák-magyar hadseregben volt katonatiszt, minden. És így 1936-ban útra tettek. Akkor csomagoltunk, és három-négy bőrönddel visszamentünk Magyarországra, Debrecenbe, ahol egy bútorozott szobában laktunk a Csók utcában. Olyan hirtelen kellett menni, néhány bőröndöt vittünk csak magunkkal. Az édesanyámmal megpróbáltunk egyszer átjönni -- édesapám nem mert jönni, és édesanyámmal ketten jöttünk --, hogy valamit vigyünk még, és próbáltuk volna rendezni a dolgokat. De Érmihályfalván le volt adva a határnál, hogy feketelistán vagyunk, vissza is fordítottak, nem tudtunk eljönni Szatmárra [Szatmárnémetibe]. A következő vonatra feltettek, és visszaküldtek Debrecenbe. Debrecenben abból éltünk, hogy az édesapám kiharcolta, hogy emeljék hetvenöt százalékos hadirokkanttá, hogy kapjon többecske. Így menekült meg a családunk a deportálástól mint kivételezett. Emlékszem, harmincöt pengő hadinyugdíjat kapott havonta mint ötvenszázalékos hadirokkant, és ezt felemelték ötven pengőre. Akkor fillérekért lehetett vásárolni, a pengőnek nagy értéke volt. Akkor százötven-kétszáz pengő nagy fizetés volt. A hadinyugdíjból éltünk, még eladogattunk ezt-azt, a család, a rokonság is segített. 1938-ban leköltöztünk a határ mellé egy nagyközségbe, Csengerbe, ahhoz, hogy tudjunk gazdálkodni, hogy tudjuk valahogy a földet megközelíteni. Onnan lehetett kérni kettős birtokossági határátlépőt, és azzal át lehetett járni, gazdálkodni. Ilyen kettős birtokossági határátlépőt az kapott, akinek volt földje itt [Romániában] is, ott [Magyarországon] is. Édesapámnak nem volt [földje], csak itt, Vetésen, de megadták úgy is. Volt egy ilyen lehetőség, és ezt kihasználtuk. Úgy kellett, hogy reggel jöttünk, és este vissza kellett menni, annyira, hogy tudta édesapám intézni a földet. Úgyhogy lóval, szekérral közel volt, egy olyan hét-nyolc kilométer körülbelül a határ Vetéstől, [visszafele menet] Vetés után van Óvári, ott a határ. Csengerben voltunk 1940-ig, amíg Horthy Miklós a fehér lován bevonult, akkor aztán vissza tudtunk jönni. Édesapám, mikor hazajöttünk, folytatta a gazdálkodást. Én az iskolát Szatmárnémetiben kezdtem 1935-ben, a második elemi osztályt a debreceni Zsidó Gimnáziumban végeztem 1937-ben, majd a harmadik és negyedik osztályt Csengerben, a helybeli zsidó elemi iskolában. Miután elvégeztem a négy elemi osztályt, magánúton elvégeztem az első gimnáziumot a debreceni Zsidó Gimnáziumban.